

ровия "коментар", на авторовата концепция, на авторовата художествена философия, на авторовата "философия на историята".

Втората "картина" е историческа картина на времето, историческата макрорамка на сюжета на романа, която подготвя нахлуването на *"кошмара на историята"*, ако си послужи с думите на Джойсовия Стивън, в живота на Ирина, като историческо обяснение на личната ѝ трагедия:

„И тогава тя почувства неясен ужас от кървавите ръце, които управляваха света“

е финалната фраза на тази първа глава от втората част, чиято начална "историческа картина" бе цитирана. Тази начална картина, макар и пределно пластико-изобразително конкретизирана и детайлизирана, изглеждаща като "видяна" и "реалистична", е всъщност само привидно "реалистична", рисувана като че от натура. Защото всъщност и не е картина, а "коментар", и по-точно – обективиран в "картина" коментар, въплътена в "картина" философия на историята.

Защото – отвъд внушаващите достоверност и правдоподобност "детайли" като че от конкретно "видяна" картина – читателят всъщност "чете" един много добре смислово структуриран социологически разрез на хитлеристката военна машина като един не просто "видян", а "мислен", при това добре "обмислен", свят. Отделните части на Хитлеровата войска са прецизно социално стратифицирани – от "есесовските дивизии" през "моторизираната пехота от Хитлеровата младеж" до "същинската пехота от тевтонски плебеи". Не че това не е могло и да се види по софийските улици през пролетта на 1941 година, но в романа то е не толкова "спомен от преживяното" от българите (и автора) през 1941 година, колкото видяно с "мисловния поглед" на един философ на историята. Тази картина се отнася не към онова, което Аристотел нарича *natura*, а към онова, което Платон нарича *idea*. Това е "мисловна картина". В този смисъл, макар и на пръв поглед да следва традициите на традиционния реализъм на XIX век, "Тютюн" не е нито "реконструкция", нито описание на българската историческа